

Halide Edib Adivar

Türkiye'de
Şark-Garp
ve Amerikan
Tesirleri-I

HALİDE EDİB ADIVAR
TÜRKiYE'DE ŞARK-GARP VE
AMERİKAN TESİRLERİ I

Can Miras

Türkiye'de Şark-Garp ve Amerikan Tesirleri I, Halide Edib Adıvar

© 2023, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Doğan Kardeş Yayınları Basımevi, 1955

Can Yayınları'nda 1. basım: 2009

2. basım: Ağustos 2024, İstanbul

Bu kitabın 2. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Abdullah Ezik

Düzeltili: Mert Tokur

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni ve dizi tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak uygulama: Başak Nur Vanlıoğlu

Baskı ve cilt: BPC Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş.

Cevizlik Mah. Hüsreviye Sk. Erşen İş Hanı No:15 Kat:3-38

Bakırköy-İstanbul

Sertifika No: 48745

ISBN 978-975-07-4270-5

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

HALİDE EDİB ADIVAR
TÜRKİYE'DE ŞARK-GARP VE
AMERİKAN TESİRLERİ I

DENEME

♥can

Halide Edib Adıvar'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Ateşten Gömlek, 2007

Handan, 2007

Mor Salkımlı Ev, 2007

Sinekli Bakkal, 2007

Türk'ün Ateşle İmtihani, 2007

Vurun Kahpeye, 2007

Son Eseri, 2008

Yolpalas Cinayeti, 2008

Tatarcık, 2009

Âkile Hanım Sokağı, 2010

Kalp Ağrısı, 2010

Zeyno'nun Oğlu, 2010

Çaresaz, 2011

Sevda Sokağı Komedyası, 2011

Kerim Usta'nın Oğlu, 2012

Dağa Çıkan Kurt, 2014

Yeni Turan, 2014

Hindistan'a Dair, 2014

Ateşten Gömlek (Günümüz Türkçesiyle), 2014

Vurun Kahpeye (Günümüz Türkçesiyle), 2014

Türkiye'de Şark-Garp ve Amerikan Tesirleri II, 2015

Döner Ayna, 2015

Sonsuz Panayır, 2016

Halka Doğru, 2017

Kenan Çobanları - Maske ve Ruh, 2018

Heyula, 2019

Seviye Talip, 2020

Harap Mabetler, 2020

Mevut Hüküm, 2021

İstanbul'da Bir Yabancı, 2022

Raik'in Annesi, 2024

HALİDE EDİB ADIVAR, 1882'de İstanbul'da doğdu. Üsküdar Amerikan Kız Koleji'nde okudu. 1908'de yazmaya başladığı kadın hakları hakkındaki yazılarından dolayı kimi kesimlerin düşmanlığını kazandı. 31 Mart Ayaklanması sırasında Mısır'a kaçmak zorunda kaldı. 1909'dan sonra öğretmenlik, müfettişlik yaptı. Balkan Savaşı yıllarında hastanelerde çalıştı. 1919'da Sultanahmet Meydanı'nda, İzmir'in işgalini protesto mitinginde tarihî bir konuşma yaptı. 1920'de Anadolu'ya geçerek Kurtuluş Savaşı'na katıldı. Onbaşı ve üstçavuş rütbeleri aldı. Savaşı izleyen yıllarda Cumhuriyet Halk Fırkası'yla fikir ayrılıklarına düştü. Bunun sonucunda 1917'de evlendiği ikinci eşi Adnan Adıvar'la birlikte Türkiye'den ayrıldı. İlerleyen yıllarda konferanslar vermek üzere ABD'ye gitti, Mahatma Gandhi tarafından Hindistan'a çağrıldı. 1939'da İstanbul'a dönen Halide Edib, 1940'ta İstanbul Üniversitesi'nde İngiliz Filolojisi Kürsüsü başkanı oldu, 1950'de Demokrat Parti listesinden bağımsız milletvekili seçildi. 1954'te istifa ederek evine çekildi. 1964'te öldü.

İçindekiler

Önsöz	17
I. Garp Medeniyeti Hakkında	19
II. Osmanlı Türklerinde Devlet Tesisine Giriş	25
III. Devlet Tesisinde Takip Ettikleri Yol	33
IV. Devlet Esaslarımıza Toplu Bakış	47
V. İnhitat	59
VI. Teceddüt Devri	81
VII. Duraklama	93
VIII. İttihat ve Terakki	107
IX. Birinci Cihan Harbi	133
X. –Cumhuriyete Doğru–Mütareke	147
XI. Büyük Millet Meclisi Hükümeti	163
XII . Lozan Konferansı.....	175
XIII. Cumhuriyet İnkılaplarını Hazırlayan Zihniyet	179
XIV. Medeni Kanun ve Laisizm	191
XV. Laisizm	197
XVI. Latin Harfleri ve Dil İnkılabı	201
XVII. Kadın ve Türk Kadını	213
XVIII. İki Zihniyetin Geçmişi ve Geleceği Hakkında	235
XIX. Amerika ve Biz	249

XX. Biz ve Amerika	267
XXI. Toplu Bakış	291
Sonsöz	317
Tavsiye Edilen Kitaplar	319
Sözlük	321

Rauf Orbay'a

Yayıncının Notu

Bu kitabı hazırlarken yazarın diline, üslubuna, kelime tercihlerine müdahale etmedik; sadece imlasını günümüz kurallarına uyarladık. Artık pek kullanılmayan Arapça, Farsça kelimeler için kitabın sonunda bir sözlük hazırladık. Gündelik hayata ve döneme dair gerekli bilgiler için sayfa sonlarına dipnot düştük.

Türkiye'de Şark-Garp ve Amerikan Tesirleri, Halide Edib' in 1930'da yayımlanan *Turkey Faces West* ve 1935'te yayımlanan *Conflict of East and West in Turkey* kitaplarındaki makalelerinden bir kısmını içeriyor. Ama bu kitaba alınan metinler birebir çevrilmemiş, Türkçe yeniden yazılmıştır. Yazılar kitap olarak bir araya getirilmeden önce 7 Ekim-29 Aralık 1954 tarihleri arasında *Yeni İstanbul* gazetesinde yayımlanmıştır. Elinizdeki kitabı yayına hazırlarken 1955'te basılan kitabı esas aldık, gerek gördükçe gazeteye de başvurduk.

“Cemiyet hakiki bir kontrattır. Fakat devlet, herhangi anlaşmaya bağlı bir şirket telakki edilemez. Geçici bir alakayla başlanıp ortakların arzularıyla feshedilemez... Bu, bütün ilimlerde ortaklık, bütün sanatlarda ortaklık, bütün fazilet ve tekâmülde ortaklıktır. Böyle bir ortaklık nesiller boyunca elde edilemeyeceği için sadece yaşayanlar arasında hüküm süren bir ortaklık olamaz. Bu, yaşayanlar ile ölmüşler ve istikbalde doğacaklar arasında tesis edilebilen bir ortaklıktır.”

Edmund Burke

Önsöz

Bu esere başlayalı on beş yıldan fazla olmuştur. Eserin fikrî âmilleri arasında, Edmund Burke'ün cemiyet, millet, devlet hakkındaki bütün zaman için cari olacak kanaatine inancım başta gelir. Ondan sonraki saiklerin kafamda en derin izler bırakmış olanlarını kısaca şöyle ifade edebilirim: Evvela şahsi temas ve tecrübe, ta çocukluk günlerinden beri memleketin geçirdiği iyi ve kötü günlerin uyandırdığı düşünceler, her sınıf halkla yakın ve şahsi temas, nihayet ömrümün, imkânın ve zamanın yettiği derecede, tarihimizin ve milli hayatımızın her cephesiyle alakalı eserleri okumak merakımdır.

Fakat bütün bunlar bu eseri yazmak için kâfi değildir. Aynı derecede kuvvetli saikler arasında bir taraftan Garp'ta geçen uzun yıllar zarfındaki müşahede ve okumak vardır. Buna ilave olarak Garp'ın en genç ve belki en canlı tecellisi olan Amerika'nın muhtelif üniversitelerinde yalnız kürsüden değil, yuvarlak masalarda da münevver gençliği ve yetişkin kafalarıyla temasını söylemek isterim. Bu temaslar, genç Garp'ta muhtelif cinsin ve yetişmenin mahsulü bölgeler halkıyla konuşmak, saatlerce münakaşalarını dinlemek fırsatını da vermiştir. Bu tecrübe beni "Türkiye Garp'a Bakıyor"¹ adlı eserimi yazmaya sevk etmişti.

Yine aynı derecede bir saik de hiç şüphesiz aynı vaziyette, Hindistan'da her nevi din ve kültüre dayanan insanları yakından tanımak fırsatını vermiştir. Bu ikinci tecrübe de "Türkiye'de

1. *Turkey Faces West*, Yale University Press, New Haven, 1930. (Y.N.)

Şark ve Garp Mücadelesi”¹ adlı eserimin yer yer ve kısa bir şekilde mevzusunu teşkil etmişti.

Bunların İngilizcesini okuyan, her bakımdan memleketimizin daima iftihar edeceği dostumuz muhterem Rauf Orbay, bunları Türkçe olarak yazmanın Türk gençliğine karşı bir vatan borcu olduğunu söylemişti. İşte bundan dolayı on beş yılı geçen bir zamandan beri vakit buldukça bu eserin üzerinde durmaktayım. Çünkü bu eser, zikredilen İngilizce kitaplardan bazı parçalar almakla beraber tercüme değildir. Baştan başa yeni bir terkip içinde yazılmıştır. Fakat evvela on küsur yıl süren üniversitedeki İngiliz Edebiyatı Şubesi’ni tesis etmek vazifesi, sonra dört sene süren teşrii hayat, bana ancak kitabın yarısını yazmaya imkân vermişti. Fakat eserin gecikmesinden ve hayli tadilat yapmak mecburiyetinden şikâyet edecek değilim. Bilakis... Çünkü üniversitenin yarının sahibi genç kafalarıyla ve mecliste, muhtelif meslek ve bölgelerden gelen vatandaşlarla yakın temas, kendi dünyamıza zaman zaman yepyeni pencerelerden bakmak fırsatını bana vermişti.

Bugün okuyuculara arz edilen bu eser, dünden bugüne, bugünden yarına giden dünyamıza taalluk ettiği için bunu TAMAM OLARAK yazmak tabii hiçbir fert için mümkün değildir. İyi veya kötü, her halde bugünkünden farklı olması muhakkak olan bir istikbale doğru, bütün dünyayla beraber Türkiye’imiz de gitmektedir. Bugün birbiriyle çatışan cereyanın hangilerinin yarın bir terkip haline geleceğini tahmin, hemen hemen imkânsızdır.

Bu eser sadece yarım asrı geçen bir müddet zarfında geçmiş ve gelecekleri de göz önünde tutarak tarih zihniyetiyle onlara bir bakıştan ibarettir.

Osmanlı devrine ait kısımları okumak zahmetine katlanan Profesör Cavit Baysun’un kıymetli mütalaalarına teşekkür ederek önsözünü bitiriyorum.

Halide Edib

1. *Conflict of East and West in Turkey*, Jamia Millia Islamia, Yeni Delhi, 1935. *Turkey Faces West* ve *Conflict of East and West in Turkey* kitaplarında yer alıp yazarın bu kitaba dahil etmediği makaleler 2015’te Türkçeye çevrilmiştir. *Türkiye’de Şark-Garp ve Amerikan Tesirleri II* (çev. Can Ömer Kalaycı), Can Yayınları, 2015. (Y.N.)

I

GARP MEDENİYETİ HAKKINDA

Garp medeniyetinin ana esaslarını kuran siyasi, fikrî ve harsi ilerlemelerinin klasik kılavuzları telakki edilenlerin büyük bir kısmı Türkiye toprakları üzerinde yetişti. Fakat bugün Garp medeniyeti dediğimiz zaman, bu mefhumun muhtelif tefsirlere uğradığını, çeyrek asra yakın bir devirde iki başlı bir kudret olarak karşımıza çıktığını görürüz.

Bu iki zıt başın birinin alnında “beraberlik”, ötekinin alnında “birörneklik” yazılıdır. Siyasi bakımdan bu ayrılık, birçok Garp mütefekkirlerini bu medeniyetin iki yüzü hakkında ciltler dolusu kitap yazmaya, tefsirler yürütmeye sevk etmişti. Kanaatleri ne olursa olsun, bütün Garp mütefekkirleri, Garp medeniyetinin bir tarafı “beraberlik”, öbür tarafı “birörneklik” ifade eden bir dönümde olduğunu ve bu yollardan birini seçmek mecburiyetiyle Garp’ın karşılaştığını idrak etmişlerdir.

“Birörneklik” yoluna bütün dünyayı zorla sürüklemeye çalışan taraf, ferde hiçbir hürriyet bırakmayan totaliter rejimlerdir. Müfrit sağ veya sol diye birbirinin düşmanı olarak tanıdığımız bu rejimler, ideolojilerine adeta yeni bir din taassubuyla sarılmış, kendilerine uymayanları, memleket içinde veya dışında imha yolunu tutmak istemişlerdir.

Bunun karşısındaki “beraberlik” yolunun umdesi ise siyasi, ilmî, içtimai nizamı bozmamak şartıyla ferdin her sahada hürriyetini tanımaktır. Şimdi bu iki zihniyetin tarihteki yürüyüşlerini yahut zamana göre birinin veya ötekinin hâkim oluşunu gözden geçirelim:

Bizim 19. asırda iltihak ettiğimiz Garp medeniyeti şöyle tasvir edilebilir: A. Toynbee, insanîyetin sekiz yüz bin senelik, medeniyetin ise beş bin senelik olduğunu ileri sürüyor. Beş bin yıldan daha çok yaşlı medeniyetlerin olup olmadığını arkeoloji ulemasına bırakarak bu beş bin yıl zarfında birçok medeniyetlerin doğmuş, kemale ermiş, nihayet zeval bulmuş olduğunu pekâlâ iddia edebiliriz.

Fakat Garp'ı saran son büyük medeniyetin Akdeniz'de beşiği Yunan ve Roma medeniyeti olduğunda şüphe yoktur. Bu medeniyete karışan, yer yer ona şekil veren iki unsur Hıristiyanlık ve Müslümanlıktır. Yunan düşüncesi Hıristiyanlığa olduğu kadar İslamiyete de nüfuz etmiş, fikrî tekâmülünde mühim bir rol oynamıştır.

Siyasi yani nizam ve idare sahasında insan münasebetleri bakımından Garp medeniyetinin karıştığı Müslüman ve Hıristiyan milletlerinin hangisinin daha iyi, hangisinin daha kötü bir yol tuttuğunu iddia etmek pek kolay değildir. Çünkü bu, insanın görüş zaviyesine göre değişebilir. Fakat ikisinin de tekâmül yollarındaki başkalığını kimse inkâr edemez. Müslüman milletler, Ortaçağ daha doğrusu skolastik zihniyeti içlerinde daha uzun müddet muhafaza etmişler ve bunun tesiriyle modern dünyanın ilmî inkişafına ayak uydurmakta çok gecikmişlerdir. Buna mukabil Hıristiyan milletleri, iç idarelerinde Müslümanlardan daha çok mutaassıp, fikir meselelerinde daha az müsamahakâr davranmışlar hatta kendilerinin dine aykırı buldukları ilmî fikirleri taşıyanlara türlü işkenceler etmişler ve onları ateşe bile atmışlardır. Mafih her nevi işkence ve tedhişe göğüs gerecek, hakikat

bildikleri fikirler için ateşte yanmayı göze alacak kadar kudretli fertlerin sayesinde, skolastik zihniyetten daha çabuk kurtulmuşlar, nihayet 19. asırda kemaline eren medeniyeti insaniyete mal etmişlerdir.

Garp'ta bu medeniyetin doğurduğu nizamın kudreti acaba nereden gelir?

İlk göze çarpan nokta, bu medeniyetin tek millete mal edilmemiş olmasıdır. Gerçi İngiliz, Fransız, İtalyan vesaire deyince her birinin fikir, sanat ve ilim sahasında ortaya attığı, bugün insaniyete mal olmuş fikrî ve ilmî bir ilerlemesi vardır. Fakat bunların milli olan tarafları, sırf kültürlerinin, hususi hayatlarının bazı cephelerinden ibarettir. Buna mukabil ilim ve fikir bakımından bunların hepsi Garp medeniyeti camiasının birer parçalarıdır ve ancak bu parçaların terkiibinden Garp medeniyetini bir bütün olarak idrak edebiliriz. Demek ki Garp medeniyetine tam olarak ne İngiliz ne Fransız ne de İtalyan diye bir marka koyabiliriz. Yani bu medeniyete geç olarak iltihak eden bir millet de bunların sadece muakkibi değil, Garp medeniyetinin bir parçasıdır. "Birörneklik" ve topyekûn taklit Garp medeniyetinin ruhunun tamamen zıddı olmak gerektir. Bu noktayı bilhassa bu medeniyete geç iltihak etmişler durup düşünmelidirler.

Garp medeniyeti eğer hep bu yol üzerinde yürümüş olsaydı bugün çetin bir mesele, bir muamma karşısında kalmazdık. Fakat öyle olmadı. Birinci Dünya Harbi'nden sonra, kısmen mağlubiyetten doğan aşağılık duygusu tesiri altında, kısmen de içtimai ve siyasi sebepler bazı memleketlerde her ne pahasına olursa olsun kendini göstermek insiyakını kabarttı. Bu insiyaktan istifade etmek isteyen, ihtirasları hudutsuz birtakım diktatör namzetleri ortaya çıktı, bunlar da memleketlerinin hayrına çalıştıklarına inanan kuvvetli bir grubu arkalarından sürüklediler. Nazi ve Faşist idareleri, yurtiçinde nizam ve

sulha ancak tek diktatör ve tek siyasi teşekkülle gidileceğine inanan zümreler yarattı. Bunların kurdukları nizam, iyi veya kötü, herhalde “birörneklik” idealine dayandı. Fakat bu ihtiras ve kudret insiyakı memleketlerine münhasır kalmadı, komşularını da aynı nizama sürüklemek ve etraflarındaki memleketleri kendi memleketlerinin birer ülkesi, birer vilayeti haline sokmak istediler.

İşin garip tarafı, Nazilerin tehcir ve imhaya çalıştıkları ve en çok nefret ettikleri Museviler olduğu halde, onların Tevrat’ındaki “Allah’ın seçtiği millet” nazariyesi gibi, hem muzır hem de gülünç sayılabilecek köhne bir nazariyeyi kendilerine mal ettiler. Böyle bir nazariyeyi müessir kılabilmek için diktatörlerine adeta bir ilah mevkisi vermek icap etti. Tabii bu nazariyeyi bütün bir millete aşılatabilmek için ilkmektepten üniversiteye kadar tarih tedrisatını kendi fikirlerini teyit edebilecek şekilde tahrif ettiler. Almanya gibi laboratuvarları, teknik mekanizması dünyanın en ileri derecesinde işleyen bir memlekette nazari ilimler, iptidai ve geri bir “birörneklik” şeklini almaya başladı. Rejimin verdiği örneklerden en küçük inhiraf, rejimi en hafif bir şekilde tenkit, sadece vatana hıyanet değil, aynı zamanda küfür telakki edildi ve bu mekteplerin yetiştirdiği çocuklar, babalarının ağzından dahi böyle bir tenkit işittikleri zaman derhal babalarını jurnal etmeyi bir vatan hizmeti telakki ettiler. Bu zihniyet artık Garp medeniyetini bir kıta üstünde, bütün milletlerin kendilerine göre tatbik ettikleri, fikir bakımından müşterek fakat hayat, kültür ve idare bakımından başkalık gösteren bir medeniyet olmaktan çıkmıştı. “Bir örneklik” ideolojisi artık birer “izm”le biten, şu veya bu milletin kendine olduğu kadar dünyaya da tatbik etmek istediği bir şey olmuştu.

Garp medeniyetine “birörneklik” ideolojisi sadece Avrupa’da girmiş değildir. Komünizm de totaliter bir ni-

zama, bir diktatör veya diktatör zümresinin tatbiki çalıştığı bir nevi “birörneklik” umdesidir. İster sağ ister sol, birbirinin can düşmanı olmalarına rağmen bunların ikisi de hakiki Garp medeniyetine yani ferdin hürriyetini nizam dairesinde tanıyan, insana ve manevi fikirlere kıymet verenlere karşı aynı şiddetle muarız ve düşmanlardır.

Bugünkü insanıyetin en büyük meselesi şudur: Sağ veya sol her hangi “birörneklik” salgınına karşı, bütün dünyayı hâkimiyeti altına almak isteyen zihniyete karşı mücadele etmek. Çünkü böyle bir zihniyet nerede olursa olsun mekanik vasıtalarla insanları birer “robot” şekline çevirebilecek, bütün manevi kıymetleri ortadan kaldırmaya çalışacak, yani her fert yaşayabilmek için tek bir teşkilatın veya ilahî mevki verilen bir diktatörün emirlerini körü körüne ifa etmek mecburiyeti tehlikesine maruz kalacaktır.

Yukarıda ismi geçen rejimlerin insan ahlakı üzerindeki tesirlerini anlamak için bunların kendilerine uymayan ferde veya topluluklara nasıl Ortaçağvari işkence yaptıklarını tasvir eden eserleri okumak kifayet eder.

Garp’a yüzünü çeviren şu veya bu milletin, hatta bütün insanıyetin karşılaştığı cereyanların başında, hayati ehemmiyeti haiz olanların şu ikisini ele alması lazımdır:

1. Milletlerin kendi kültürlerini ve benliklerini muhafaza etmek şartıyla manevi kıymetlere, maddi ve mekanik kudretler kadar yer vermek; her hangi ideoloji salgınıyla insan münasebetlerinin, iç nizamlarının altüst olmasına mâni olmak. İşte ancak bu yoldaki tekâmül, Garp medeniyeti adını taşımaya layıktır. Böyle bir duruma doğru beraberlik içinde yürümek temayülü, bugün her medeni Garplı veya Şarklının içinde vardır.

2. İstikbali hazırlayan fikir cereyanları içinde yavaş yavaş modası geçen yani kudretini kaybeden diğer bir nokta daha vardır. Bu, sadece mekanik ve materyalist

“Bugünkü insanîyetin en büyük meselesi şudur: Sağ veya sol herhangi ‘birörneklik’ salgınına karşı, bütün dünyayı hâkimiyeti altına almak isteyen zihniyete karşı mücadele etmek. Çünkü böyle bir zihniyet nerede olursa olsun mekanik vasıtalarla insanları birer ‘robot’ şekline çevirebilecek, bütün manevi kıymetleri ortadan kaldırmaya çalışacak, yani her fert, yaşayabilmek için tek bir teşkilatın veya ilahî mevki verilen bir diktatörün emirlerini körü körüne ifa etmek mecburiyeti tehlikesine maruz kalacaktır.”

Halide Edib Adıvar’ın bu kitabını, yaklaşık altmış yıl aradan sonra yeniden yayımlıyoruz. Yazarın kendisi tarafından derlenen İngilizcede çıkan **Turkey Faces West** (1930) ve **Conflict of East and West in Turkey** (1935) kitaplarının bir bileşkesi **Türkiye’de Şark-Garp ve Amerikan Tesirleri** (1955). Adıvar, bugün de öncelikli tartışma konuları olmaya devam eden sağ-sol, Doğu-Batı, Müslümanlık-Hıristiyanlık gibi sorunlara özgün yorumlar getiriyor ve Türkiye’nin politik konumu/konumları üzerinde duruyor.

Kaleme aldığı her metinle yeniden tartışılan Halide Edib’in bütün eserleri, gözden geçirilmiş baskılarıyla Can Yayınları’nda.

#edebiyatımızınmirası #doğubatı #medeniyet #osmanlı #moderntürkiye

 can

canyayinlari.com | [f](#) | [t](#) | [X](#) canyayinlari

deneme

ISBN 978-975-07-4270-5

9 789750 742705